

Kern 253 (1-20)

3

DE
VOMICA PVLMONVM

CONSENSV
GRATIOSI ORDINIS MEDICI
IN REGIA FRIDERICIANA

P R A E S I D E
D. PHILIPPO ADOLPHO BOEHMERO
FACVLTATIS MEDICAE SENIORE, ETC.

PRO
G R A D V D O C T O R I S
SVMMISQVE IN MEDICINA HONORIBVS
AC PRIVILEGIIS DOCTORALIBVS LEGITIME CAPESSENDIS

A. D. XV. DECEMBER. MDCCLXXXI.

H. L. Q. S.

PVBLICE DISPVTABIT

A V C T O R
IOANNES FERDINANDVS REYMANN
S I L E S I V S.

HALAE MAGDEBVRG.

T Y P I S S T E P H A N I A N I S.

IN
VONICA PLYMOUTH

GENERAL OFFICE

IN THE CITY OF BOSTON

BY
D. BRUNTO ADOLFO BOLLINGER

GRAND DOCTOR

OF THE FACULTY OF MEDICINE

OF THE UNIVERSITY OF BOSTON

PRINTED BY

1852

1852

PRAEFAMEN.

De themate inaugurali cogitanti mihi maxime conueniens videbatur enarratio casuum aliquot notabilium, quorum magnum videre numerum mihi contigit, cum institutionibus clinicis ILLUSTRIS PRAESIDIS ac PRAECEPTORIS, summa pietate colendi, interesse liceret. Elegi autem potissimum hos de vomica pulmonum casus, tum propter ipsius

morbi grauitatem & periculum, tum propter felicem ac sane memorabilem effectum, quem his in casibus praestitit ILLUSTRIS PRAESIDIS electa & adaequata methodus medendi. Ut vero melius appareat, quibus principiis nisus, hanc medelam adornauerit VENERABILIS VIR, generalem praemissi tam morbi historiam, quam medendi methodum. Quod reliquum est, nihil magis opto, quam vt conamina mea TIBI, L. B. non displiceant.

§. I.

Vomica tumor est a pure cysticus. Differt igitur ab aliis tumoribus per materiam, quam continet, a) quam

- a) Materiae purulentae naturam atque ab ulcerosa materia discrepantiam, indeque pendentem abscessus atque ulceris differentem naturam, egregie expositam vid. in ILLUSTRIS PRAESIDIS Dissertatione de *fomiculis eorumque effectibus*, Resp. Schoenemark Hal. 1781. p. 4. §. II. c.

quam cum solo illo tumore communem habet, qui abscessus vocatur. Neque quidem omnino cum abscessu conuenit vomica, cum haec pus contineat in peculiari membrana, qua ille caret. Hinc non confundenda cum suppuratione staseos inflammatoriae, qualis nonnunquam in pleuritide & peripneumonia oritur; porro distinguenda est ab empyemate, in quo materia in cavitatem thoracis effunditur; etsi a disrupta superficiali vomica provenire possit, immo ab ulcere strictè sic dicto pulmonali, quale est in vera phthisi, separanda. Dum autem vomicae historiam persequor, ad eam, quae pulmones afficit atque in pauciora cadit subiecta, vnice & praecipue respiciam.

§. II.

Pro varia magnitudine, pro variis, quae afficiuntur partibus, varia vomicam pulmonum comitantur symptomata, quorum generatim haec est ratio. Obsident vomicae vel vnum, vel alterum pectoris latus, interdum maximam pulmonum substantiam occupant & intus procedunt, vel in superficie eorum tantum hae-

rent & in exteriorem partem feruntur tolerabilioresque esse possunt, vel aliquando pleuram partesque confumendo vicinas, interdum diu sine notabili functionum laesione ferri, diuque aliquando sine febre & inflammatione latitare possunt, neque prius, nisi ante funestum euentum sese produnt; hinc nullum certum atque indubium vomicae ante rupturam materiaeque excretionem datur signum. Nonnunquam praeter expectationem disruptae leuant symptomata; quandoque vero producunt febrem lentam & suspectum statum phthisicum. Frequentius accedunt tussis sicca, sed tolerabilis, postea cum excreatione materiae mucosae, vel mucoso cruentae, foetidae, ichorosae & membranarum interdum a folliculis disruptis reiectione iuncta; anxietas praecordialis, dolor pectoris grauatius, nonnunquam punctorius in fixo pectoris loco, respiratio difficilis, spiritus grauis & foetidus; rubor genarum obseruatur circumscriptus, facies apparet tumidiuscula, virium accedit languor & grauis corporis, nec non emaciatio atrophica eiusdemque eneruatio, febris lenta, interdum ad tempus quiescens, vel in hecticam mutata, comes quasi vomicae

cae

cae indiuiduus cum suetis symptomatibus, cibi fastidio, portionis desiderio, copiosa particularis & vniuersalis sudoris eruptione, affectibus lipothymicis cet. Ex quibus omnibus morbus probabili ratione iudicatur & disrupto repente folliculo confirmatur.

§. III.

Causarum, quae vomicam producant, triplex genus statuendum videtur. *Vel* enim in ipsis pulmonibus generatur, quod vomicam constituit, pus; *vel* aliunde adfertur. Pus, quod aliunde in pulmones defertur, *vel* metastasi, ab alia quadam parte ad pulmones factae, debetur; *vel* diathesi cuidam purulentae per totam sanguinis massam dispersae.

§. IV.

Ad prioris generis causas praecipue referendi sunt ii morbi, quos maior humorum versus pulmones congestio comitatur. Quorsum quidem spectat peripneumonia, quae, vt aliae inflammationes, facile potest in supurationem transire, idque eo magis, cum pulmones
sint

sint structurae laxioris, minusque sensiles, cumque ob continuum sanguinis per eos transitum eo magis humores possint huc congeri. Hinc fit, vt, oborta suppuratione, partes laxiores magis magisque extendantur per materiam purulentam, ita quidem, vt tandem ad id volumen increpant, quod in vomicis obseruabile est.

Porro huc pertinet haemoptysis, ea praecipue, quae ex vasibus pulmonum disruptis contingit. Sequitur enim illam, vt quoduis vulnus partis mollioris, suppuratio, quae ex causis, modo commemoratis, vomicam producere potest.

§. V.

Sequitur alterum genus causarum, metastasis materiae purulentae. Experientia docet, pus, in parte quadam collectum, saepe subito ab eadem recedere, ad renes, intestina aliasue partes deferri ibidemque vel excerni, vel deponi. Quae quidem puris depositio dum in pulmonibus fit; membranae eorum, facile cedentes, extenduntur, dilatantur, ita, vt in maiora tubercula purulenta efformentur, ac tali modo vomicae oriuntur.

§. VI.

§. VI.

Tandem ad tertium causarum genus veniendum est. Magnis in arte viris visum est, pus generari posse in corpore humano sine praevia inflammatione. Quae quidem res sub ILLUSTRIS PRAESIDIS auspiciis b) exposita olim iam est, ita ut ulteriori explicationi supersedere nunc possimus. Quodsi igitur ex singulari subiectorum dispositione materia purulenta sanguinis massae inhaeret; fieri non potest, quin etiam ad pulmones cum sanguine deferatur. Iam vero per refrigerium, potum post sanguinis commotionem frigidum, aliasque causas facile stagnare materia purulenta in pulmonibus potest, ibidem colligi atque accumulari; hinc pari quoque ratione ansam potest vomica praebere.

Habes hic, B. L. nexum causalem breuiter indicatum. Proximam & immediatam causam exhibet stasis suppuratoria intra vesiculas pulmonales, vel decubitus materiae ad illas. Remote confert plethora & praesertim cacochyma; praedisponentem sistit diathesis sanguinea

b) Diff. De genesi materiae purulentae sine praevia inflammatione. Halae 1765. resp. OTTO.

nea purulenta pulmonumque debilitas. Occasionem praebent neglectae adfetae artificiales, atque suppressae sincerae, siue sanguinis excretiones naturales, violentiae pectori illatae, aucta celeriter respiratio sub vehementi corporis exercitio, pectoris refrigeria, abusus calefacientium spirituoforum, immo & bechicorum, deposita varia a praegressis morbis &c. Ad causas vero, quae rupturam vomicarum excitare valent, pertinent: vehementes pectoris & abdominis agitationes sub vomitu, in vehementi risu & spiritus retentio cum forti aëris explosione; tussis ferina & quasi suffocatiua a quacunque causa inducta; motus corporis, vehementius ambulando, currendo, saltando, equitando, excitatus; in genere omnia, quae motum impetumque hisce in partibus excitant, humoresque circa pectoris loca copiose colligunt, vel eosdem e pulmonibus euacuant.

§. VII.

Nunquam omni periculo caret vomica, sed frequentius exitum habet funestum. Lentius orta, diu interdum quiescit, salua manente substantia vicina pulmonali; siquidem folliculo clausa materia retineri & corruptio

ptio

ptio ulcerosa arceri potest. Rarissima est obseruatio b. VOGELII, c) qua indicauit atque probauit, *accidere interdum, ut una fouea, aut forte binæ in pulmone efformentur, parietibus callofis circum circa obductae, ita, ut collecta ibi materies minime parenchyma penetrare aut inficere possit, sed quotidie tota exscreetur, idque ingenti copia. Eiusmodi ergo, pergit, homines fontanellam quasi in pulmone habent; alias bene comedunt, respirant atque dormiunt, neque quidem contabescunt.*

Finitur autem ita primo, ut in vlcus pulmonum transeat & materia purulenta, spissior, blanda, laeuis & alba abeat in serum ichorosum, tenue, acre, totam fere pulmonum substantiam ipsasque costas ita corrodens, ut in imum ventrem viam sibi paret. Nec minus anceps est euentus alterius modi, quo solui vomica solet. Rupta enim in inferiori loco & exteriori pulmonum parte, quamuis videatur esse tolerabilior, quam quae intus procedit, empyema tamen efficit, initio minoris, successu tamen temporis ancipitis euentus. Interior atque in parte pulmonum superiori haerens atque repente diffu-

B 2

pta

c) De cognoscendis & curandis praecipuis corporis humani affectibus. p. 545. not.

pta breuioris periodi esse solet, praesertim si enormis materiae quantitas, per asperam arteriam ascendens, aegrum aut statim iugulat, aut, magna euacuatione cum vel sine particulis folliculosis, felici successu, quod tamen rarum, peracta, malum leuat & consolidationem admittit; etsi negandum non sit, malum hoc facile recrudescere. Neque inter initia terreri conuenit, si sputum breui vel diu ante rupturam, mistum rufo sanguine, praecesserit, vel ruptam vomitam comitetur. Sub conueniente enim congestione in sanguineis & promptior fieri reparatio solet, & partes sulphureae maiorem parti conciliare possunt siccitatem, ad consolidationem necessariam, quam quae in feignioribus obseruatur vel tardior, vel nulla plane, ob exclusum immo interdum praecclusum debitum humorum conuenientium affluxum, sanatio. Longe optimum est, si effuso extra corpus pure, febris vel ex parte quiescit, vel, facta debita absterfione, plane non vel tantilla sit, quae neque cibum impedit, nec crebram sitim facit; siquidem & vrgens cibi fastidium, teste CELSO d) & potionis desiderium, iuncta respiratio-

d) *De medicina* Lib. II, Cap. VIII. p. 72. ed. G. W. WEDEL. Jen. 1713.

ne difficili, internum, tacitum, lentum, a resorptione materiae purulentae in massam humorum, potissimum productum, suspectum tenent statum. Quae demum diu in pectore persistens, parenchyma deaest, neque ad rupturam peruenit, frigore externo frigidisque sudoribus ac lipothymiis stipata, lethalis euadit.

§. VIII.

Indicationes curatoriae exposcunt primo abscessus absterisionem & mundificationem; secundo solutae partis consolidationem symptomatumque mitigationem; tertio materiae purulentae in massam humorum praeclosurem; quarto partium debilitatarum roborationem. Hinc quoad primam indicationem, si materia per os effusa sit: expectorantia & discutientia adhibeantur, abstinendo a bechicis, saltem ab eorum abusu. Conducunt maxime succi herbarum recentium cum sero lactis. Succi optimi exprimuntur ex veronica, millefolio, turionibus bellidis, vrtica minori, nasturtio aquatico, tussilagine, cet. Neque cucumerum maiorum succus contemnendus; immo acetaria ex lactuca, plantagine, portulaca, chaerophyllo praeparata conducunt. Succis infusa ex bellide minore, virga aurea GESNERI, veronica, hedera terrestri, scolopendrio substitui; immo intuitu potulentorum, lacticia, cum aqua simplici, vel Selterana remixta, commendari poterunt.

Altera indicatio admittit & mundificante & consolidante scopo, saccharum candum, vel saccharum lactis cum tantillo myrrhae, omnia saponiformia cum balsamo peruuiano & gummatibus in formam pilularum redacta, traumatica, videlicet conyzam, plantaginem, hypericum, veronicam, auriculam muris, hederam terrestrem, pyrolam, faniculam, bellidem minorem, vrticam minorem, tussilaginem, scabiosam &c.

Tertia indicatio exposcit temperantia nitrosa, acidulata lenia, antifebrilia, iunctis lenioribus diureticis, & tussi nimis affligente, secura & correcta opiata.

Quarta obtinetur cortice peruuiano, extracto cascariillae aquoso, pareira braua, amaris, diuersa forma exhibitis; quibus omnibus congruum vitae regimen & exquisita, magis refrigerans diaeta accedant, necesse est. Sub quorum omnium vsu generalia intuitu venaesectio- nis & soluendae ac ducendae alui, tam curatiuo, quam praeseruatiuo scopo, haud negligenda, & eo respicien- dum, vt nimius humorum ad haec loca exsanguia & humida auertatur affluxus. Praesertim Medicus periodi- ce respiciat ad naturales sinceras excretiones utroque in sexu. CELSVS, e) „super tabem, inquit, si mulieri quo- „que suppressa menstrua fuerunt, & circa pectus atque „scapulas dolor mansit, subitoque sanguis erupit, leuari „morbus solet; nam & tussis minuitur & sitis atque fe- „bri-

e) l.c. L. II. C. VIII.

„briculae desinunt. Sed iisdem fere nisi redit sanguis,
„vomica erumpit: quae quo cruentior, eo melior est.”

Nisi sponte natura pus per os effundat, ac probabili ratione vomica eiusdemque praesentia ex anxietatibus & praecedente interdum leni dolore cognosci possit; iuvat methodo SYDENHAMI in phthisi, placido quotidie, si aeger ferre possit, ad vnam alteramque horam, instituto motu equitationis, vomicam ad rupturam disponere, *f*) & si imminet catarrhus suffocatiuus, ab asthma purulento, sulphur antimonii auratum tertiae praecipitationis, in refracta dosi, cum absorbente simplici, citrato, sale medio & radicibus pectoralibus, videlicet iridis florentinae ac refracta dosi ari remixtum, interdum, reliquis necessariis haud neglectis, exoptatum praestabit effectum. Intuitu consolidationis suademus antecedentia; nociua iudicamus antihecticum POTERII & tincturam, sat etiam cum praecedente remedio in cura tabis a VOGELIO celebratam, sic dictam antiphthificam GRAMANNI.

§. IX.

Praemissis hisce generalioribus, transeundum est ad ipsam casuum de vomica descriptionem.

Casus primus.

Iuuenis octodecim annorum, rusticam vitam agens,
mes-

f) Vomicam non raro ad rupturam deducit vapor tussificiens, inspirando haustus:

CALLISEN instit. chirurg. p.
208.

messis tempore, post laborem rudiorem, qui praecipue magnam humerorum contentionem postulabat, incidit in febrem acutam inflammatoriam cum dolore, quem in pectore sentiebat, punctorio. Nullis, ut referebat, nisi domesticis quibusdam iisque incongruis, per totum morbum usus fuerat remediis, sed naturae plane fuerat relictus. Post morbum, quem superatum putabant parentes, laterum dolores quidem finiebantur, febrisque ex parte cessabat; nec tamen omnino bene se aeger habebat, nec, quod a tempore expectabat leuamen experiebatur. Vires potius, quarum febris iam magnam consumserat partem, magis magisque languescabant. Neque rediit nutrimentorum, quibus illae restarentur, appetitus, & miser querebatur de anxietate ac difficultate spirandi, quae vix leuissimum corporis motum permittebat, sed asthmatica potius respiratione afflictus incidebat in atrophiam. Ita ad extremum fere aegro perducto, qui extenuatus maxima ex parte ad mortem se componere videbatur cum sputis nunc cruentis, nunc sine rufo colore purulentis, foetidis, mucidis, immo ichorosis, intermixtis corpusculis instar pisi maioribus durioribus & membranaceis; tandem de medicina cogitabant parentes & ILLUSTRIS PRAESIDIS, die V. Decemb. anni praet. auxilium implorabant. Aeger habitu erat extenuato; cachectica facies pallida, tumens; respiratio anxiosa, difficilis. Ex facta & cognita morbi ratione facile concludebat VENERANDVS PRAECEPTOR, hunc iuuenem laborasse peripneumonia, quae
tran-

transferat in suppurationem, ita, vt in pectore remanserit materia purulenta. Cum autem puris in cauo thoracis effusi & fluctuantis nulla signa praeter spiritum grauem ac foetidum, nec non pectoris oppressionem, febremque lentam sub tussi chronica, adessent: ILLVSTRIS PRAESES, vomicam suspicatus, de materiae purulentae euacuatione & expectoratione ac mundificatione cogitandum esse existimabat. Quem in finem, praemissis ac interpositis generalioribus, praesertim aluo per totam curam aperta & leuioribus balsamicis expedita seruata, sub abstersione & mundificatione, ob metum catarrhi suffocatiui, aegroto exhibuit sulphur antimonii auratum tertiae praecipitationis, in refractis admodum dosibus, illudque pulueribus, ex absorbente simplici, salibus mediis, temperantibus, radicibus resoluentibus & expectorantibus adiecit; quo remedio bis in die cum infuso ex herbis pectoralibus, floribus arnicae plauensis nec non speciebus Paracelsi correctis, seruata animi corporisque quiete, vti iussit. Nec fefellit eum spes, quam de efficacia horum medicamentorum conceperat. Die enim octauo Ianuarii currentis anni mater cum filio aegrotante rediit & praesentibus omnibus, qui tum institutionibus clinicis ILLVSTRIS PRAESIDIS fruebantur, retulit, aegrum magnam & ad liberam accedentem copiam materiae purulentae cum partibus membranaceis per vomitum reieicisse, quo factum sit, vt longe melius nunc aeger se haberet. Atque vere ita res erat. Quem enim antea cum

C

sum-

summa difficultate traxerat spiritum, nunc facili opera aegrotus spirabat; faciei tumor residebat; habitus erat laetior, corpus sine magno incommodo mouebatur, viresque successiue redibant. Ne autem quid remaneret purulenti in pulmonibus: ILLVSTRIS PRAESES vsũ sulphuris continuari iussit, additis aliis remediis conuenientibus, tonicis, cascarilla nimirum & cortice peruuiano, quibus tandem mox eo peruenit aegrotus, vt pristinae sanitati fere restitutus fuerit. Pro tuenda sanitate ex regulis diaeteticis praecipue moderatus & lenissimus ipsi commendatus fuit corporis motus. Nam inaequalis adhuc motus in systemata arteriarum obseruabatur. Quum enim vltima vice, die decimo tertio Martii a. c. ad ILLVSTREM PRAESIDEM accesserit: pulsus in arteria radiali dextra mollior & multo liberior, at in sinistra suppressus magis & obscurus ab omnibus, tunc temporis praesentibus repertus fuit. Quapropter iterata venaesectio, in pede, quater in anni spatio instituenta, commendata, & sic quidem aeger dimissus fuit.

Casus alter.

Vir strictioris corporis habitus, vitae rusticae additus, quam per quinquaginta egerat iam annos, quamuis diu abusus fuisset potulentis spirituosis sine notabili detrimento, tamen id non omnino impune ferebat corporis eius constitutio.

Coe-

Coepit enim anxie respirare ac tempore matutino partim humorem tenuem sanguinolentum, partim sputum ex rufo purulentum cum tussi graui, longa & humida reicere. Simul virium persensit languorem & corporis extenuationem. Ita fere anno peracto his omnibus sese febris lentescens adiunxit mali ominis, per sex circiter hebdomades durans. Eiusmodi ancipiti statu constitutus aeger accessit ad ILLVSTREM PRAESIDEM EIVSQUE sibi expetiit consilium, quod nec ipsi denegauit VENERANDVS PRAECEPTOR. Cum enim ex compertis morbi symptomatibus vomicam suspicaretur; ante omnia spirituosorum vsus aegro non solum interdixit, sed auctor etiam fuit, vt, praemissis generalioribus, nimirum venae sectione & laxantibus blandioribus, quae & aluum soluant & ducunt, secundum methodum SYDENHAMI, quotidie per aliquot horas matutinas, equo veheretur. Salutare hoc consilium per quindecim circiter dies secutus aeger ad ILLVSTREM PRAESIDEM rediit, eoq̄e praesente, cum vix equo descendisset, perceptis breui anxiae anxietatibus summis cum metu suffocationis, plus quam libram materiae sanguineae purulentae, cum partibus membranosis mixtae, repente euomuit, ita, vt animo fere lineretur. Quum ad se rediisset, quietum esse agrum ILLVSTRIS PRAESES iussit, ipsique exhibuit succos expressos herbarum recentium, veronicae, tussilaginis, taraxaci, millefolii, vrticae minoris &c. cum sero lactis. His iunctis saccharum myrrhatum cum elixirio ex extractis vegetabilium

lium traumaticorum, addita cascarillae parte aquosa, cum liquore terrae foliatae tartari soluta. Post usum horum remedium omnium, quae adhuc remanserat materia purulenta eliminabatur, virium vigor redibat, aeger liberius respirabat, adeoque firmam recuperabat sanitatem, ut post illud tempus uxorem duxerit, sobolem procreauerit & nunc iam septuagenarius optima adhuc fruatur sanitate.

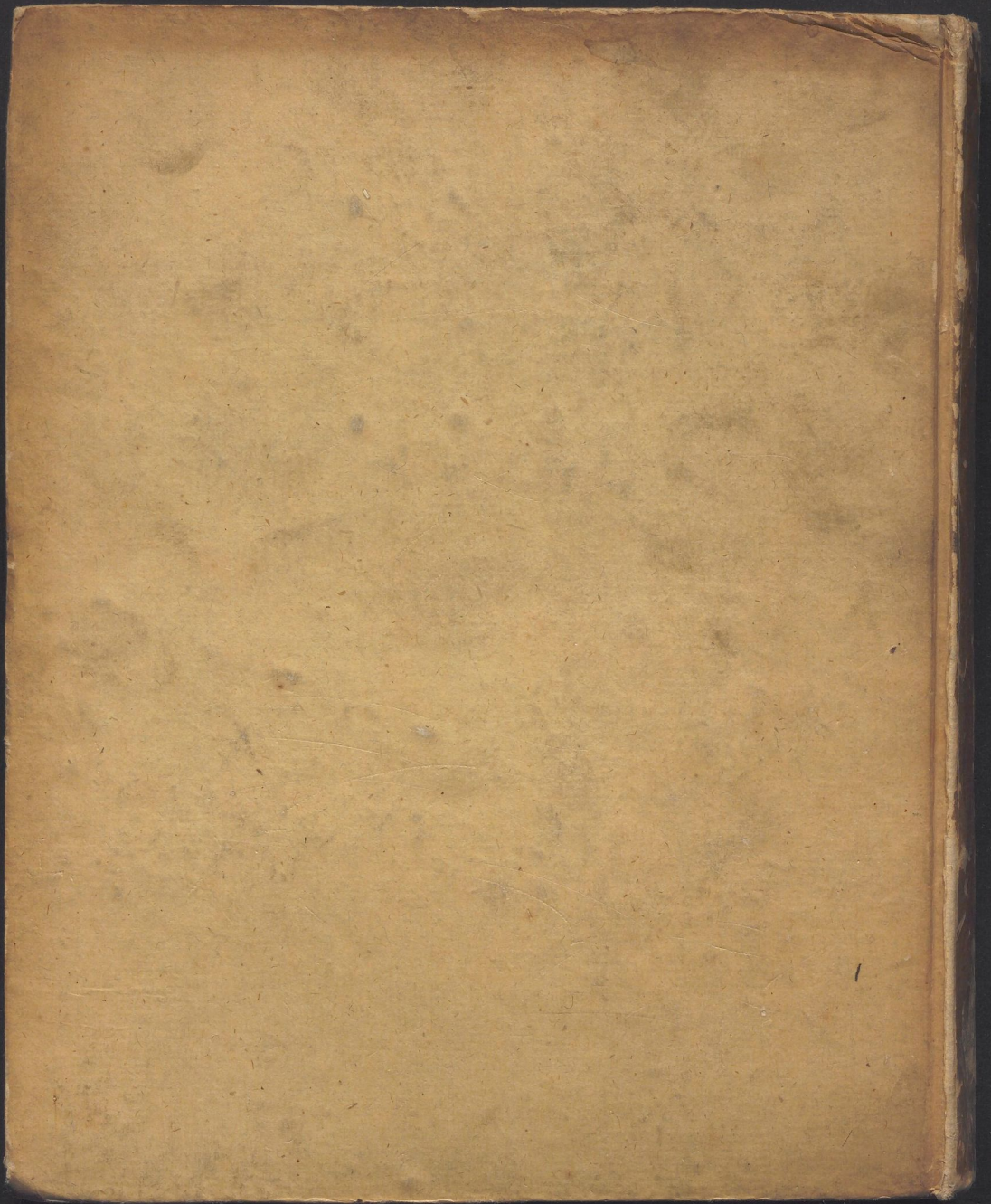
Quamuis igitur vomicarum exitialium simulacra in morbis acutis suppuratoriis, vel lente collectarum, dentur quam plurima; euenit tamen interdum, ut, nisi, profundius materies parenchyma infestet, antea quasi in folliculo detenta calloso vel subito, vel successiue excreetur magna copia, notante supra nobis laudato VOGELIO, aut quoque obseruante FORESTO, in haemoptysin terminetur. Rarissime vero integra restituitur sanitas, sed ut plurimum vomica, nisi subito suffocet, ratione futuri, ancipitis & frequentissime funesti est euentus.

FINIS.

W 7 P
PICA

DE
VOMICA PVLMONVM

CONSENSV
GRATIOSI ORDINIS MEDICI
IN REGIA FRIDERICIANA

P R A E S I D E
D. PHILIPPO ADOLPHO BOEHMERO

FACVLTATIS MEDICAE SENIORE etc

P
G R A D V D
SVMMISQVE IN M
AC PRIVILEGIIS DOCTORAL

A. D. XV. DECEN
H. I
PVBLICE

A V
IOANNES FERDIN
S I L

HALAE
TYPIS ST

